

## Beekse lotgevallen in weer en wind

door Jan van Helvoirt

In 1705 is men in De Bilt begonnen om structureel metingen m.b.t. het weer te verzamelen. Dat neemt niet weg dat men daarvoor de extremen van droogte, vorst, hagel, storm en overvloedige regenval niet rapporteerde. Jan Buisman schreef een serie naslagwerken over het weer met als titel 'Tweeduizend jaar weer en wind in de Lage Landen'. Hij baseerde zich vooral op kroniekschrijvers die allerlei verhalen nalieten over dorpsbranden, ijsvorming, hongersnoden, misoogsten en andere rampen als gevolg van extreme weersomstandigheden.

Enige tijd geleden berichtte hij mij dat de maand oktober in het jaar 1486 een rustig verloop gekend had.<sup>1</sup> Totaal geen berichten over onweer of dergelijke. Ik wilde immers weten wat de eventuele oorzaak was van de fatale brand van de aloude Esbeekse windmolen in 1486.

De onstuimige herfst was dus niet debet geweest aan de molenbrand. Dat gold ook voor de gigantische brand die 40 jaar eerder de Beekse toren met klokken en al tot in de grond deed uitbranden. Soldatenoverlast zal hier de oorzaak geweest zijn.

Vervolgens wees hij op het wel erg natte jaar 1315. Op 1 mei van dat jaar begon het in onze streken verschrikkelijk te regenen. Na 10 maanden klaarde de hemel weer enigszins op. Het gevolg van deze catastrofe was een nieuwe ramp: een pestepidemie die in de Kempen duizenden slachtoffers maakte. Bovendien kwamen door de hongersnood, die volgde op het erbarmelijke natte weer, nog eens vele bewoners om het leven. De Beekse kanunnik Adriaen Wijten repte in zijn 'wereldkroniek' zelfs van een hongersnood *Quasi per totum mundum* (in bijna de gehele wereld). Buisman noemde ook nog het warmste jaar ooit: 1473.

Hagel in de vroege zomer was desastreus voor de gewassen op het veld. Een pachtcontract uit 1502 van de Tulderhoeve leert ons dat de pachter of 'laat' korting kreeg *als er scade gesciede van gemeynen heervaert oft hagelslach*. Wellicht hebben er in Beek en Esbeek in het veld hagelkruisen gestaan. Maar als we bij de Esbeekse *Cruysackeren* gaan zoeken, komen we bedrogen uit. Zij liggen overigens toevallig wel bij het protestants kerkhof Godesakker! Laten we nu eens nagaan wat de Beekse archieven vanaf de zeventiende eeuw ons nog meer te melden hebben over het weer.

### Extremen in de zestiende eeuw matig in beeld

#### 1540

Dit jaar gaf ons land een van de heetste en droogste zomers in onze geschiedenis. Jan Buisman wist er nog aan toe te voegen dat het op 28 juli van dat jaar in heel West-Europa flink regende. Een dag eerder brak er echter in Hilvarenbeek een vreselijke brand uit; het hele dorp stond in lichter laaie. De putten, sloten en riviertjes stonden kurkdroog zodat blussen ondoenlijk werd.

Het was dat jaar zo droog en heet dat al het graan al voor St. Jan (24 juni) gemaaid was en in de schuren opgeborgen. Veel mensen stierven van de besmettelijke ziekten die uitbraken na de droogte en men kreeg zware koorts, *eilhoofdigheid en roode loop*. De reeds genoemde Beekse kanunnik Adriaen Wijten was ooggetuige van de ramp en hij wijdde er in zijn in Tongerlo bewaarde wereldkroniekje een regeltje aan.

#### 1556

Dit jaar was wederom erg droog en heet. Tussen april en augustus viel er geen spat regen. Veel Bekenaren stierven de hongerdood doordat gras, graan en fruit verdorde. Doordat het jaar daarop de prijs van de rogge extreem hoog was, volgde er grote armoede en moest de distributie van het graan van hogerhand goed geregeld worden.

---

<sup>1</sup> Mededeling drs. Jan Buisman bij brief dd. 28 oktober 1997

### 1585

De zomer van dit jaar was bijzonder nat zodat er grote armoede kwam en er hongersnood ontstond. Het jaar daarna was even vochtig zodat de akkerlanden bedorven waren en het graan erg schaars werd. Men werd zelfs gedwongen gewoon veevoer te eten. In Moergestel was het koren ook zo schaars *dattet volck heeft moeten eten inder noot garsten, boonen, wacken ende oock spueriën broot.*

### De gigantische storm van 1 augustus 1674

#### 1615

Op 11 december 1615 barstte er een hevig onweer los. De Beekse toren werd door de bliksem getroffen en raakte in brand. Gedeelten van de brandende torenspits vielen op het dak van de kerk. Door de felle wind vatte dat ook vlam en in korte tijd brandde de kerk helemaal uit. Alleen de sacristieën bleven gespaard.

#### 1630

Op de avond van 30 mei 1630 waaide Jan Willem Merten Otten pardoes van de brug af toen hij in de buurt van de Kleine Voort was gekomen. Zijn vrouw Cathelijn Goyaerts van Myerde zal al enige tijd thuis op hem te wachten. Ter gelegenheid van Sacramentsdag had hij deelgenomen aan de Venerabele-Gildemaaltijd. Op weg naar huis was hij *onnoselyck versmacht tegen over Peter Hansen weduwe in het Raeck aen de vonder, doer den stercken wint vanden vonder affgewayt.*

#### 1662

In het late voorjaar waren geweldige slagregens en stormwinden er de oorzaak van dat de Beekse gewassen *plat tegen de aerde waeren geslagen.* Het graan kon zich niet meer herstellen zodat *het schom ende oncruyt daerdoor boven uyt was wassende.*

#### 1663

Het jaar daarop was misschien nog wel natter en de oogst slechter. Het gras was geheel verrot en de beemden en hooilanden stonden onder water. Door de aanhoudende regenval was er zo weinig voedsel *dat veel beesten, paarden en schapen, jae geheele stallen ende gehuchten daer van sieck ende uitgestorven sijn.* Dit jaar en ook in 1664 was de rogge-oogst totaal mislukt, doordat er een schadelijke *honichdouw* gevallen was. Het zaaizaad kon niet eens worden terug gewonnen.

#### 1667

Dit jaar was er een enorme droogte opgetreden, waardoor het gras verschrompelde. Men kon niet meer doen dan *haere beesten opde dorre heyden jaegen.* Zo kon het weinige vee nog enigszins in leven blijven. Daardoor reduceerde de melkproductie natuurlijk tot nul. Zowel de zomer- als wintervruchten waren *inde aren bevangen ende genootrijpt geworden.*

#### 1671

Door een *extraordinaire storm ende tempeest* werd er in Hilvarenbeek heel veel schade toegebracht aan woningen. Op 1 oktober 1671 noteerden de schepenen dat in de Decanije in het dak een groot gat geslagen was. Bovendien waren er wel zestig 'vorstpannen' stuk. Ook moest het torentje van de dekenkamer voorzien worden van nieuwe leien.

#### 1674

Op de eerste augustus van 1674 ontstond er 's avonds rond 8 uur bijna in geheel Nederland een gruwelijk onweer met storm, hagel, donder, bliksem en slagregens. De stad Utrecht werd zwaar getroffen. Behalve vijf torens van kerken werd het complete middenschip van de grote Domkerk totaal verwoest. Daarvoor had de voortrazende storm ook Hilvarenbeek aangedaan. De Heimolen, vroeger *Doornberchse molen* genoemd, moest het loodje leggen: *een cooren wintmoolen inden soomer lestleden door enen extraordinairen storm omgewaeyt.*<sup>2</sup> In Esbeek

---

<sup>2</sup> R.A.H. Hilvarenbeek R 67; f 350

stortte de boerderij van Dielis Claes Bruers bijna geheel in. De schepenen noteerden onder andere de volgende schade: *gehele achterhuys vant woonhuys bestaen hebbende in twee gebonten geheel omverre ende wegh*. Gelukkig ging men enige tijd later voortvarend aan het restaureren, zodat we nu nog steeds in 'boerderij Hendrixen' aan het Spaaneind een authentieke hoeve hebben. Het is heel goed mogelijk dat de voorloper van onze mooie oude lindeboom op het marktveld als gevolg van die storm is geplant. Het plantjaar 1676 is immers verdraaid kort na die ramp.



Na de gigantische storm van 1674 werd boerderij Hendriksen weer opgeknapt

### 1679

Dit jaar kende een ongemeen strenge winter. Op 17 februari van dat jaar klaagden de Beekse schepenen over de armoede onder de bevolking. Als gevolg van *dese bedroefde koude en langdurige winter was het onmogelijk de borgemeesters promptelijk te betaelen*. De belasting werd even opgeschort *omme de ingesetenen nyet geheel te verjaegen ende te ruïneren*. Meteen in de zomer die volgde was het overigens extreem droog.

### Hagelbuien lagen vaak op de loer

### 1680

De twee Diessense schepenen, Nicolaes Otten en Hendrik Sweens, verklaarden dat zij de velden aldaar hadden geïnspecteerd. Dit op verzoek van Baarschottenaren Jan Jacob Beersmans en Jan van Dun. De bezaaide landen hadden tijdens de enorme hagelbuien van 24 juni 1680 een schade aangericht van 1500 gulden. De schade op het gehucht Dun was op die dag ook aanmerkelijk.

### 1684

Het voorjaar was enorm droog. Tot juni had het geen drop geregend. Doordat alle putten en poelen uitgedroogd waren, was er geen bluswater meer. De inwoners waren daarom verplicht om voor de deur *een cuyp ofte tobbe vol waters te setten met noch een leer die bequam en*

goet is.<sup>3</sup> Vanwege de droogte was het ook verboden *toeback te roocken in schuyren, stallen, schoppen en torffvelden*. Verder mocht niemand *op ten raedthuysen alhier soo boven als beneden eenigen toeback smoocken*. Men mocht ook geen *asse uitte huysen dragen*. Licht mocht men alleen in *eene bequame lanteerne* hebben. Overtreders werden bestraft met 6 stuivers ten behoeve van de armen van Beek. Tien jaar later zou er toch een gigantische dorpsbrand uitbreken. In de winter daarna had het ook hard gevoren. Vooral gewassen op de akkers van de inwoners van de Biest werden zwaar op de proef gesteld *door sware vorst of straffe des hemels!*

#### 1687

De winter van 1687 was erg streng. De granen hadden zoveel van de harde vorst geleden dat zij bij de publieke verpachting slechts de helft opbrachten. In februari van het jaar daarop vror het nog dat het kraakte. Nicolaes van de Sande werd letterlijk het slachtoffer van onderkoeling; op 2 februari overleed hij. Op 19 mei veroorzaakte een hevige bliksem grote schade aan de Beekse toren.

#### 1690

Het jaar verliep weer erg droog. De regels die de Beekse regeerders in 1684 hadden opgesteld werden blijkbaar niet goed opgevolgd. Daarom vaardigde men strengere maatregelen uit: 6 gulden boete voor het roken in schuren, schoppen en stallen. Zelfs *publiek op sheeren straeten* was het verboden.

#### 1692

De ‘hagelslag’ op zaterdagavond 26 augustus had plaatselijk grote schade toegebracht aan de gewassen. Adriaen Leendert Damen uit het Loo had 75 gulden schade aan zijn zomervruchten. Dat gold ook voor Jan Jan Coolen. Bartholomeus Cornelis gaf 40 gulden op. Alle berichten over schade kwamen uit het Loo.

#### 1693

Op 18 augustus 1693 was het raak in Esbeek. Peter Adriaen Tielemans was pachter van de ‘kleine akker tiende’. Hij verklaarde dat de zomervruchten geheel waren verhageld.<sup>4</sup> Ook particuliere boeren, zoals Laureijs Leendert van Loon en Peter Cornelis Meeuws, wisten te melden dat de oogst totaal verwoest was door de zware hagel die tussen vijf en zes uur in de middag Esbeek getroffen had.

### Het Beekse rampjaar 1724

#### 1701

De zomer van dit jaar was extreem droog. De vennen op de gemeynte kwamen droog te liggen. Het dorpsbestuur nam maatregelen om het clandestien turf steken in te perken: *dat de vennen op de vroente door quaetachtige menschen bij nachten ende ontijden werden uytgestoocken ende weghgevoert*. Men ging niet alleen de uitgestoken turf publiek verkopen, maar ook *de vennen in percelen af te leggen ende publieck te vercoopen*.

#### 1718

Ook deze zomer was het erg droog. De rogge en de boekwijn waren door de grote droogte bijna geheel bedorven. Dirk Jacob Bressers was ook slachtoffer van ‘gemene hagelslag’. Door onder andere die misoogst verloor hij in korte tijd drie koeien en twee paarden. Een ernstiger gevolg was de epidemie die over Hilvarenbeek kwam hangen.

#### 1719

Dit jaar mocht met betrekking tot het weer een regelrecht rampjaar worden genoemd. Niet minder dan 62 doden werden er door de Beekse medici geteld. Een zware onweersbui raasde op 28 juli rakelings langs Beek en Diessen. De schade in De Beerzen was aanzienlijk. We lazzen immers: *d’Oistelbeerse toren en buyck van de kerck swaer beschadight*. Ook de toren

<sup>3</sup> O.A.A. Hilvarenbeek nr. 94, f 94

<sup>4</sup> R.A.H. Hilvarenbeek R 207, f 235v



van Middelbeers kreeg het zwaar te verduren. Ook waren er *twee huysen gansch en een huys half ingestort, waeronder er soe verclaert wiert een koey was verongeluckt en doot gebleven.*

**1720**

Na enige jaren van misoogst door droogte en hagelslag werden er huizen afgebroken en verlaten. In Diessen bleven zelfs 553 lopensaat bebouwde erven nutteloos en ongecultiveerd liggen. De jaren daarop volgend zouden niet veel beters brengen.

**1724**

Honger en ondervoeding ging de kop opsteken. Volgens een rapport uit 1722 konden de verzwakte overlevenden niet meer fatsoenlijk hun akkers bewerken en bovendien brachten boter en rogge erg weinig op. Het jaar 1723 was wederom uitermate droog met als misoogst het gevolg.

De nachtvorst van 17 op 18 mei 1724 bracht weer een misoogst waardoor eenderde van de wintergranen bedorven werd. Voor de Beekse schepenen werd de schade als volgt aangemeld: *tweederde deel van de veltruchten is bedorven en een groot gedeelte is alreeds affgemaeyt.* Geld om nieuw zaaizaad te kopen had men niet. De Diessense boeren verklaarden zelfs dat er later door de grote droogte *de weyen en beemden soo sijn bedorven, dat de meeste gedeelte van het vee haeren cost moeten gaen soecken opde vroente en heyde.* Gelukkig bracht de belastingvermindering enige verlichting.

### **Drie droevige jaren achtereen: 1739-1740-1741**

**1731**

Op 24 juli 1731 was het bloedheet geweest. Men snakke naar regen, maar het zou iets te veel van het goede worden. Hilvarenbeek en Esbeek werden nog enigszins gespaard, maar De Mierden kregen de volle laag: *een gruwelijk onstuymigh onweder van een wervelwint, harde stortregen, verschrickelijke zwaare geschitterde donderslagen en gedurige als brandende weerlichten.* De hagelstenen waren zo groot *als litte van vingers.* De oogst was totaal weggevaagd en in een paar uur tijd werd het hele dorp geruïneerd.



De winter van 1740 was extreem streng en duurde tot mei toe. Ook in 2007 kon men op de Flaes schaatsen

### 1734

De winter van 1734 was zo streng dat de granen bevroren. Ook *het verdroogen van de weyden* werd rampzalig. Men stelde allerlei lijsten op om voor de bewoners uitstel en verlaging van belasting te bewerkstelligen.

### 1739

De bewoners van Hilvarenbeek en omgeving hadden in 1737 al gekampt met gigantische regens en overstromingen. Maar 1739 spande de kroon. Het zachte voorjaar bracht enorm veel regen, zodat de stallen, kelders en huizen onder water liepen. De landerijen stonden *tot lange in de lente tijd onder water*. Het regende in januari, februari en maart. Tot de maand mei waren er geen drie dagen zonder regen! Nadat de akkers met koren omgeploegd waren probeerde men vergeefs zomervruchten te telen. Zelfs gras kon niet worden gewonnen. Wel werd de verponding (belasting) voor Hilvarenbeek behoorlijk verlaagd.<sup>5</sup>

### 1740

Met de nog strenge winter van 1706 waren de oudere Bekenaren op het ergste voorbereid. Maar zo erg was het in heel West-Europa nog nooit geweest. Op 6 januari 1740 begon het ineens hevig te vriezen en het hield pas op in maart. Op 9, 10 en 11 januari vroom het zo streng dat verschillende mensen met een zwakke gezondheid stierven van de kou. In die dagen was het aan zee ook zo koud, dat de door de wind opgezwepte golven bevroren vóór ze de tijd hadden om neer te vallen.

De thermometer wees regelmatig -20° C aan. Op 2 mei sneeuwde het nog zo erg dat de takken van de bomen scheurden. De avondklok mocht niet geluid worden anders zou die barsten. Alle granen waren bevroren en de meeste fruitbomen waren bezweken. Gedurende zeven jaren heeft men nauwelijks appels en peren kunnen oogsten. De regeerders van Beek keken terug op *die extra ordinaire gepasseerde strenge winter*.

### 1741

Een spoedige weersverbetering met een goede oogst kon de inwoners van Beek nog redden. Maar helaas: het geluksjaar 1741 kwam er niet. Integendeel! Het jaar 1741 werd geteisterd door een uitzonderlijke droogte. Van 1 maart tot begin oktober viel er geen druppel regen. Bovendien was de zomer ondraaglijk broeiend heet. Door het uitbreken van 'de rode loop' vielen er in Beek en omgeving veel slachtoffers. De inmiddels uitgebroken Oostenrijkse successie-oorlog verergerde de zaak alleen maar.

## Dorpsbrand als gevolg van wind en droogte

### 1746

In februari 1746 kwam een koerier tussen Brussel en Beek vast te zitten. De stad was door de Fransen belegerd. Hij moest enige dagen zijn reis staken *waarop verteerd is door de quade weer en dicke sneeuw*. Beek en Diessen had veel overlast van inkwartieringen van militairen.<sup>6</sup> Het kleine Esbeekse gehucht Dun had in 1746 te kampen met verwoestende hagelbuien.

### 1753

Onweer kwam elk jaar wel een of meerdere keren voor. Maar op 23 maart van dit jaar was het onweer ongemeen fel en er vielen zware buien met *veel hagel*. Het gevolg was een fikse brand in het Beekse raadhuis. In 1751 was de oogst overigens grotendeels vernield door de hagel.

### 1771

De storm in het najaar van 1771 had voor veel overlast gezorgd. In het archief vonden we vooral schade, het betrof afgewaaiden pannen, aan het schoolhuis. Metselaar Martinus Sleddens beurde f 6-11-8 wegens reparatie aan de woning van de schoolmeester.<sup>7</sup>

<sup>5</sup> O.A.A. Hilvarenbeek nr. 71°

<sup>6</sup> Heerlijheidsarchief Hilvarenbeek nr. 53, 12-2-1746

<sup>7</sup> O.A.A. Hilvarenbeek nr. 100, f 276

### 1776

Op 11 juni hingen er donkere wolken boven Beek. Plotseling braakten die grote hagelstenen uit. Er was schade aan de woning van de predikant. Bovendien werd besloten om *de glazen die daardoor zijn uytgeslagen in de gemeentens toorn, waag en schoolhuizinge publiccq te besteden*. De oogst op het land in Esbeek, het Loo, de Biest, de Heikant en de Westerik was grotendeels vernield. Daarom mochten de schepenen f 500,- uitdelen. Er werd een lijst opgesteld met personen die hun schade opgaven. Esbeek kreeg in totaal 142 gulden die onder 30 boeren verdeeld werden.

### 1792

De zomer was erg droog. Vanaf begin oktober blies er een aanhoudende oostenwind. Men sprak van *een exsessieve droogte*. Op 3 oktober 1792 ontstond 's morgens om 10 uur een brand die met die droogte en wind niet meer te stuiten was. De oorzaak was wel bekend: *bij naburen wort om elkanderen vuur te lenen en daar meede na 't een in 't ander huys te dragen*. Zowat de gehele Paardenstraat ging in vlammen op.<sup>8</sup> De erg rijke Peter Wijten kreeg zelfs geen cent schadevergoeding uitgekeerd. En enkele jaren eerder had men nog wel een brandreglement van maar liefst 26 artikelen uitgevaardigd. Artikel 13 luidde: *niemand sal voortaan het sij jong of oudt met een brandende pijp, toebak in eenige schuur, stallinghe, torff schoppen, varkenskooyen, droog hooy off daer ander brand stoffe leyt moogen gaan ook bij sterke droogtens niet over straet*.

### 1794

In de maand juli werd enorm geklaagd over de aanhoudende droogte en hitte. Beek was nog lang niet hersteld van de ramp in 1792. Het voedsel voor mens en dier werd erg schaars. Bovendien werd Hilvarenbeek nog door iets anders bedreigd: *dat dewijl in deze omstandigheden van tijden, zomwijlen binnen deze plaatsen onverwagt fransche troupen mochten koomen*.<sup>9</sup> Ze zouden nog even op zich laten wachten en wel tot 27 augustus van dat jaar!

## Schaliedekkers riskeren hun leven

### 1800

De nachtvorst van 14 op 15 juli veroorzaakte totale bevriezing van de boekwijt. In de vergadering van 19 juli meldde Nicolaes Schellekens *dat in de gehele Vrijthof geen onbevrozen boekwijt is bevonden, dan circa twee loopsen*. In de Grote Akker van Esbeek was slechts 1½ loopse niet bevroren. De Kleine Akker had 3 loopse zonder schade.

De novemberstorm die Beek teisterde was verschrikkelijk. Ontelbaar waren de omgewaaide bomen. Op zondag 9 november *had het orcaan meer dan 30 huizen, schuren en verdere gebouwen vernield en verbrijzeld!* De storm raasde van 2 tot 6 uur onophoudelijk. Talloze kerkgebouwen en molens in de regio moesten het ontgelden. De rogge- en boekwijtmolen tussen Vessem en Hoogeloon werd *van boven het muurwerk afgeslagen en geheel neerbuytelt*.

### 1801

In het 7<sup>e</sup> jaar van de 'Bataafsche Vrijheid' sloeg de bliksem ongenadig toe in de kerktoren. Op zondag 22 maart ontstond er om een uur brand in de spits. In de 'onderste peer' werden *een stijl, een krabeel, vier scheerbouten en twee eiken ribben* vervangen. Ook de verbrande delen in de 'bovenste peer' werden gerepareerd. Het was te danken aan het heldhaftige optreden van twee 'schaliedekkers', die *hun persoonen waagden, het in brand zijnde hout, het vuur met een hakmes afhakte en met water de brand totaal bluste*. Zij kregen van de gemeente een premie (elk ruim 6 gulden) en de anderen werden op een ton bier getraceerd.<sup>10</sup>

<sup>8</sup> O.A.A. Hilvarenbeek nr. 103, f 85

<sup>9</sup> O.A.A. Hilvarenbeek nr. 103, f 156

<sup>10</sup> O.A.A. Hilvarenbeek nr. 105, f 60

### 1807

Elk jaar werd de schouw van wegen en rivieren in de maand mei uitgevoerd. Doch dit jaar werd die controle uitgesteld vanwege het vele wateroverlast. Het water stond ook overal veel te hoog om goed werk te kunnen verrichten. De aardappeloogst kwam in gevaar en dit had de inwoners gebracht *in eene deernis volle ramp van tegenspoed en nooddrift*. Er werden lijsten met onvermogens naar de Landdrost van Brabant gestuurd om hulp.

### 1808

Op 15 januari woedde er een hevige storm. In Zeeland ontstond watersnood en door het gehele land werd er gecollecteerd. Ook in Beek ging men rond ‘met gesloten bussen’: 15 gulden en 4 stuivers werd er opgehaald. De oorzaak van het geringe bedrag was gelegen in het feit dat *de inwoners door de vorst en de excessive droogte des afgelopen jaars dermate verarmd waren dat zij nauwelijks levensmiddelen hadden*. Pas in 1808 werd de stormschade aan de Beekse toren in 1800 gerepareerd.

### 1809

Weer waren er landelijke overstromingen in februari van dit jaar. In Hilvarenbeek werd een ‘geldelijke actie’ ondernomen, hetgeen in totaal ruim 116 gulden opbracht. De ‘biddag’ in de R.K. Kerk bracht 13 gulden op, terwijl de collecte in de Gereformeerde Kerk 19 gulden telde. De gemeente legde 44 gulden opzij en de collecte *met open schalen ten bijwezen van de notabelste ingezetenen* was goed voor 40 gulden.

### 1814

Het gras en de hooilanden waren erg slecht van kwaliteit vanwege de koude en aanhoudende droogte. De opbrengst van de boekwijn was rampzalig en veelal bevroren. De oogst van de vruchtbomen was ronduit waardeloos *vermits de blom bevrozen was*.

### 1818

Op 12 maart sloeg onverwachts om kwart voor vijf in de middag de bliksem in de toren in. Op een plaats in de ‘onderste appel’, waardoor een gevaarlijke brand dreigde te ontstaan *zijnde reeds het lood ter dier plaatse aan het smelten*. De ‘bovenste appel’ was op twee plaatsen geraakt, met als gevolg dat een kromme hoekstijl met de planken verbrand waren. Bovendien was er veel lood gesmolten. Van de toren waren 4000 leien gevlogen, zo hard was de klap geweest. De kerk zelf miste 20 vorsten en 5000 leien. Met 25 vooraanstaande inwoners werd de nacht na de inslag gewaakt om een oplaaiende brand te kunnen voorkomen.

De schade was ook enorm op de avond van 26 juli. Omstreeks negen uur barstte een onweersbui los vergezeld van zware storm en hagel. Als gevolg daarvan vroeg burgemeester Huysmans in augustus ‘remissie der belasting op de ongebouwde eigendommen’.

### **De rest van de negentiende eeuw redelijk rustig**

Voor hagelbuien waren de inwoners nog steeds beducht. De schade van zo’n hagelbui op 13 juni 1865 was ook erg groot. De bossen en fruitbomen kregen het zwaar te verduren. Alle veldvruchten waren totaal vernield. In Beek sprak men toen van *eenen der grootste rampen onzer gemeente*.

Toen de gemeenteraad in het voorjaar van 1869 gezien had dat de bliksem op de toren van Goirle was geslagen, besloot men om een bliksemafleider aan te leggen. Het feit dat de Beekse toren ‘in vroeger jaren’ reeds twee keer was getroffen bespoedigde de zaak alleen maar. Het kerkbestuur was bereid om de waterput die op ‘het oude kerkhof’ stond, af te staan om als smoorput van de afleider te kunnen gaan dienen.

De twee ‘trekpunten’ op de zijarmen van het kruis op de toren waren nog maar nauwelijks aangebracht of er brak een zwaar onweer los boven Hilvarenbeek; alsof de duivel er mee speelde! Een ooggetuige rapporteerde: *een slagregen welke de straten in rivieren veranderd, was vergezeld van donder en bliksem, welken laatsten op den pas nieuw opgerichten molen toebehorende aan Van Heinbergen alhier is gevallen en noch al groote schade heeft*



*aangericht, nochtans zonder brand te veroorzaken.* De wieken waren kapotgeslagen. Ook ander houtwerk was vernietigd, maar daarvan kende hij de juiste naam niet.

Laten we tot slot de grote hagelbui van 1886 nog noemen. De hele regio werd op 1 juni het slachtoffer van de alles verwoestende hagel. De Beekse burgemeester Frans Verlinden schreef: “Deze ramp treft den landbouwenden stand nog gevoeliger, omdat deze sedert eenigen tijd in kwijnenden toestand verkeert”. De Beekse raadsleden zouden in de verschillende haardgangen zelf de schade gaan taxeren. Marinus Souwen had zijn werk in Esbeek blijkbaar te goed gedaan. Hij moest zijn ‘huiswerk’ opnieuw doen, want hij zat meer dan 30% te hoog. Dat het deze keer menens was blijkt ook wel uit het feit dat de Commissaris des Konings ter plaatse een bezoek was komen brengen.

De winter van 1928-1929 schijnt bar en boos geweest te zijn. Wekenlang was de temperatuur zo'n 20 graden onder nul. Het was een Siberische kou met kraak helder weer en de hevige wind maakte het extra guur. Bovendien lag er ook veel sneeuw. Zo veel zelfs dat de tram in Esbeek op 18 januari uit de rails gelopen was. Voor mij persoonlijk was de winter van 1963 koud, guur en vooral lang. Dat staat althans in mijn geheugen gegrift, omdat ik als schooljongen dagelijks met de fiets door de bevroren opgewaaide sneeuw naar Tilburg moest. Tot slot mogen we 2006 niet vergeten. Een jaar met extremen wat het weer betrof: koud voorjaar, snikhete zomer, kletsnatte augustus en boterzachte winter die in 2007 flink doorzette. De laatste ramp die we helaas moeten noteren is de hevige storm die op 18 januari 2007 over ons land raasde en zeven dodelijke slachtoffers eiste. Maar wie let tegenwoordig nog op de voortekens van onze insecten:

*Maakt de spin in het net een scheur  
Dan klopt de stormwind aan de deur.*